

LJUBLJANSKI ČASNIK.

N°. 16.

V petek 24. Veljiga travna

1850.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petek. Predplačuje se za celo leto pri založniku Jožefu Blavniku 6 gold., za pol leta 3 gold., za četert leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odraja še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti zneso 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje., za četert leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, in ako se na pismo zapiše, da so naročivni denarji (Pränumerationsgelder) v njem, ni treba nič poštnine plačati.

Vradne naznanila.

Z visokim razpisam ministerstva znotrajnih opravil od 10. t. m. sta sadanji okrajni sodnik v Kastelnovi Dr. Franc Tomšič, potem sadanji okrajni sodnik in pravoznanec pri distriktni komisiji za oprostenje zemljiš v Krajnu, Florjan Konšek kot vradna vodja za distriktne komisije, ki se na Krajskim napravljajo, opravljena bila.

V Ljubljani 18. vel. Travnja 1850.

Od predsedništva c. k. deželne komisije za oprostenje zemljiš na Kranjskim.

22. veljiga Travnja 1850 je bil izdan in razposlan VII. del deželniga zakonika in vladniga lista za krajnsko kronovino, ki zapopade:

Naznanjenje zapopada postav in ukazov v delih XXXII—XXXIII 1850 občniga deržavniga zakonika in vladniga lista. — Razglas c. k. krajnskiga poglavarstva od 28. Susca 1850. Razlaga ukaza c. k. krajnskiga poglavarstva od 11. Svečana 1850 zastran stroškov za kurjavo in svečavo za žandarmerijo. — Razpis c. k. krajnskiga poglavarstva od 7. mal. Travnja 1850. Razlage zastran nekterih stavkov postave zastran dohodkov in njene izpeljave.

Politiške naznanila.

Od kantonskih cest.

(Iz „Novic“)

V 11. listu „Novic“ je bilo govorjeno od potrebe srenjskih naprav. Kolikor bolj se pa čas približuje za vpeljanje svobodnih srenj, tolikanj bolj je potreba srenjske opravila razjasniti.

Med srenjske opravila se štejejo tudi kantonske ceste in srenjske pota. Nekdaj ni bilo po deželi kantonskih cest, ampak le večidel steze so vezale vasi med seboj, zato so tudi ni vozilo, ampak le tovorilo, kakor nam še dandanašnji spričuje tovoršina, ki se znajde tu in tam med urbarskimi dolžnostmi. Ko se je pa ljudstvo po deželi pomnožilo, so se tudi občne potrebe jele prikazavati in od časa do časa se je takim potrebam pomagalo, in tako so ljudje tudi napravili pota in ceste, po kterih se je namest tovorov vozilo, kar je gotovo velika dobrot. Perve ceste in pota so bile v začetku malo vredne, ker so se večidel le iz poprejšnih tovarnih stez naredile, dosti ovinkov so imele, in tudi dostikrat čez griče in hribe peljale, torej za vožnjo komaj bolj pripravne bile, kakor poprejšna tovoršina. Ščasama se je v cestah veliko veliko popravilo in poboljšalo.

Po dozdanih postavah so imele kantonske gosposke dolžnost, za napravo novih in za popraviljanje starih cest skrbeti; kmetje so bili zavezani peš ali z vozam dela opravljati; kar pa potroške za umetalne rokodelce in scer za cestno pripravo (material) vtiče, so se iz kantonske kase plačevali, ktera je imela dohodke peterih goldinarjev od sto cesarskiga davka. Res je, da je bilo pri narejanju ali popraviljanju kantonskih cest do zdaj veliko zadrž-

kov, ker je za vsako umetalno napravo, kakor za mostove, za vodotoče itd. kresijski inženir poprej mogel na ogled priti, prerajt zastran potroškov napraviti, da se je po storjenim prevdanku delo po očitni dražbi ali licitirengi tistimu izročilo, ki ga je nar boljši kup prevzel, pa žalibog! dostikrat zato tudi nar slabši naredil; — res je, da tudi zanikernikov ni manjkalo, ki so se dostikrat delam ustavliali, pritožbo na zadevajoče gosposke pošiljali itd., ali pri vsim tem so se vunder le kantonske ceste v naši deželi sploh v dobrim stanu obdržale, če je kantonski komisar le količkanj iskricice imel za občne potrebe, zakaj previdni in pametni kmetje se niso takim ukazam vstavljali, za zanikernike pa je bil sekucijon.

Ali od tehmal, ko so jeli poprejšne kantonske komisije in kresije konca pričakovati, od tehmal se je veliko v nemar pušalo in z žalostjo vidimo, da veliko potrebnih taci naprav hira, kakor jetični človek. Od takih prigodeb hočemo tukaj le ene omeniti, ki nam je dobro znana.

Lansko leto 12. septembra je grozovitennaliv pokončal cesto, ktera pelje od Svibna v terg Rateče pri zidanim mostu na Dolenskim in reka Zapota je most v Ratečah poderla. Prebivavci Svibenske in Šent-Urske fare so bili v zadregi, ker niso imeli poti do Rateč in do kantonske gosposke na Dvor; z vozam se nekoliko dni ni moglo voziti; pešci so pa po takih stezah mogli hoditi, ktere so komaj za koze pripravne. C. k. stavsko vodstvo je neutegama napravilo most čez Zapoto v Ratečah zastran poderte ceste se pa ni dolgo nič družiga zgodilo, kakor da se je v enim kraju nekaj hriba odkopalo, tako da kako kljuze komaj naprej precipa; v družih krajih je pa podertija ostala, tako da morajo pešci še zmiraj po kozje hoditi, vozovi pa le z veliko nevarnostjo in težavo se naprej pomikovati, ker morajo na več krajih čez vodo brest, čez grabne gomaziti in dostikrat po produ ceste iskati. Koliko de živina in ljudje terpe, koliko de se orodja potare, vsaki lahko prevdari. Ker od nobene strani pomoči ni bilo, je neki posestnik na poprejšnjo c. k. kresijo v Novim mestu 14. novembra p. l. prošnjo poslal, da naj se ta cesta popravi. C. k. kresija je 28. decembra p. l. to prošnjo na poprejšnjo c. k. kantonsko komisijo na Dvor poslala in ukazala, da kaj za popravo pokvarjene ceste potrebna stori. Kantonska komisija je pa to prošnjo prošniku nazaj poslala, da naj ima za vednost, kar kresija ukaže. Ta prošnik ni mogel družiga storiti, kakor tiho biti, ker sam ni mogel ceste narediti. Celo zimo se je uboga živina po tistih podertijah terpinčila; celo zimo so se ljudje plazili, kakor je bilo mogoče, na pomlad pa jim je že preveč bilo in poslali so nekteri soseskini predstojniki in gg. fajmoštri tistih krajev prošnjo do deželniga poglavarstva, da naj bi se cesta naredila, da oni so pripravljani vse storiti, kar je potreba, samo da naj kdo vodstvo prevzame. Gotovo je deželno poglavarstvo to prošnjo na zadevajočo gosposko za spolnjenje poslalo, ali kje de zdaj ta reč

leži, ne vemo, zamo to vemo, da ceste še zdaj ni.

Mi scer dobro vemo, da take in enake reči so izvirale iz nestanovitniga stanu (provizorium), v kterim so se zadnji čas kantonski uradi znajdli, in tudi prenapetiga ne tirjamo, da bi novi uradi, ki so komej svojo službo začeli, vse na enkrat poravnati mogli, posebno kar po večim delu spada v pridhodnje opravila srenj — vunder kjer je potreba tako očitna, mislimo, da bi se ne čakalo vstanovitve srenj, dosebno tukaj, ker soseskam nič družiga ne manjka, kakor vodstva za izdelovanje ceste in potrebne pomoči zoper nektere zanikernike.

Ambrož.

Avstrijsko cesarstvo.

Terst. Pismo, ki se je na voglu v kamen teržaškiga kolodvora v latinskem jeziku položilo, se takole glasi:

„Pri pogledu tega pisma naj bravci zvedo, da je 14. maja v letu 1850 (uvodna številka 8) presviti in naj mogočniši vladar Franc Jožef iz habsburško-lotrinske hiše po Božji milosti cesar avstrijski, kralj ogerski, česki in lombardo-beneškiga kraljestva, Galicije, Lodomerije, Ilirije itd., nadvojvoda avstrijski itd., gospod Tersta slovesno temeljni kamen cesarsko-dunajske teržaške železnice položil pri severnih vratih perve postaje pod naj bolj častitljivim gospodam Jernejam Legatam, teržaškim škofam v pričlo njegove svitlosti kneza Schwarzenberga, ministerskiga predsednika in ministra zunajnih zadev; gospoda doktorja Aleksandra Bacha, ministra notrajnih zadev; njegove prevzvišenosti gospoda barona od Bruck, ministra kupčije in javnih stavb; gospoda Antona viteza od Schmerling, ministra pravice; njegove prevzvišenosti gospoda grofa od Wimpffen, podvojvoda, poglavarja in vojaškiga poveljnika primorja in teržaškiga mesta; njegove prezvišenosti, gospoda Jovana od Dahlerup, podadmirala vojaštva na morju, gospoda Mucija Jožefa Tomazini, predsednika poglavarstva teržaškiga mesta; gospoda Mihaela Apostolopulo, perviga poslanca borse in teržtva; štirih kardel narodne straže; bataljona deželne brambe in nezmerno gledavcov med veselim vriskam vsih prebivavcev.

Zmaga in blagor in dolgo vladanje našimu cesarju Francu Jožefu I.

Kristus, sin Božji, naj mu na strani stoji, naj mu varstvo in moč deli! Avstrijskimu cesarstvu obilnost, mir in edinstvo vsim narodom! Sveta Marija, varhinja deržave, usliši naše prošnje! Blagor temu mestu, vedno pomnoženje blagostanja in obstoj! O! sveti Just, prosi za domovino“.

Terst. Časopisi in tudi tisti, ki so v Terstu bili, ne morejo zadosti povedati od slovesnost, ki so jih ondi vidili, presvitlimu cesarju na čast. Cel teden je bil Terst v veselji; ena slavnost je roko podajala drugi. Od več strani smo slišali praviti, da kdor ni razsvitljenja (Beleuchtung) v Terstu vidil, nima zapopadka, kaj se pravi razsvitljenje. Cesar je bil povsod, kamor je prišel, z ži-

vim „Eviva“ sprejet in spremljen od toliko množice ljudi, de se je vse terlo. 14. dan t. m. je postavil cesar prvi kamen, kjer se bo velikanski kolodvor železnice zidati začel. Teržaški škof g. T. Legat je vpričo 4 ministrov, deželni poglavarja, predsednika mestne sretnje in silno velike množice ljudi opravljali cerkovno blagoslovenje nove naprave; in ko je cesar podstavni kamen položil, so zagromeli od vsih strani mesta in barkostaje topovi in so oznanili Teržaškemu mestu in njeni okolici imenitno prigodbo, ktera bo pripeljala železno cesto v Terst. — Cesar je obiskal vse očitne Teržaške naprave, se je peljal tudi v Polo, je obiskal Lipico itd. V saboto popoldne je zapustil Terst in pot v Gorico nastopil. V 2. listu „jadranskiga Slavjana“ je natisnjena krasna pesem, ki jo je naš slavni Koseski zložil ob veselju prihodu presvitliga cesarja Franca Jožefa v Terst, ktero tudi našim bravcam podamo. Takole se glasi:

Osoda, glej! na bregu Jadre slavne
Sklenila je mogočne sile tri,
Taljski um svitlosti starodavne,
Izkušeno Slavenstva hrabro kri,
Germanski ved modrosti bistroglavne,
Zvarila vse je v stik edinosti,
De svetu tak očitno znamenje dade,
Kam „Viribus unitis“ priti znade.

Po klicu tim se verlo breg obnaša,
Mogočni Terst namembe cilj spozná,
Deržavi v prid, Evropi v kinč naraša,
Podnebjam trem teržestva cvet veljá,
Po vednosti le ude svoje praša,
Ne gleda kdo jim kerstno liste da,
Do Tebe pak zvestobo vsim naroči,
In „Viribus unitis“ jo zvedoči.

In tak Ti dans veselo blagor vriska,
Iz tisuč pers Ti poje slave glas,
Iz tisuč lic ljubezni plamen bliska,
Krepostí vse oberne Tebi v kras;
In če se kdaj poverne doba stiska
Zaupaj, knez, in kliči zveste nas!
Ko skalnat breg valovju bomo stali,
In „Viribus unitis“ piš pregnali. J. Koseski. (Novice.)

Istrija. Iz Pole se piše od 17. maja: Gromenje topov iz našiga grada in iz barkostaje je že ob 6 zjutraj bližanje njegoviga veličanstva naznanilo. Ni dolgo terpelo, de se je parobrod „Trieste“ na bregu čakajočim pokazal in cesto po morju zaznamoval, po kateri je parobrod „Custoza“ kakor ponosni labud za njim priplaval in cesarja prinesel.

Deželni poglavar Wimpffen, general Nugent in Schaffgotsche, gospoda ministra Bruck in Schmerling sta stopila iz parobroda „Trieste“, in sta se pripravila z civilnimi in vojaškimi imenitnimi osebami, z duhovšino in srejskimi predstojniki cesarja sprejeti. Ko parobrod „Custoza“ v barkostajo priplava, od vsih krajev tisučerno klic zaženejo in cesarjevo pesem zapojejo.

Potem obiše njegovo veličanstvo tempelj Diane, mestno glavno cerkev, veličanski amfiteater, grad, Porta aurea, novozidane za arzenal namenjene magazine in druge imenitosti Pole. Vidilo se je, de vladar vrednost Pole za barkostajo dobro pozna.

Austrijska. Deržavnih dohodkov je bilo pretečeno leto z vsim skupej 144,013,758 gld.; strožkov pa 238,864,674 gld.; tedaj strožkov za 139,850,916 gld. več kakor pa dohodkov. Vzrok tega je, de je vojska veliko vzela, in ker ogerske dežele niso davkov plačale.

* Na predlog ministerstva so cesar 16. dan t. m. napravo častnih bander dovolili, ktero bojo prihodnjic tiste kupčijske barke našiga cesarstva dobivale, ki so kakšno slavno delo dopernesle. Bandera boje bele ali rudeče. Belo častno bandero dobi tisti barkini vodnik, ki je v kaki daljni tuji deželi avstrijsko kupčijstvo začel, razširil, pomnožil itd. — rudeče pa tisti vodnik, ki se je na morji zoper kak napad so-

vražnih ali roparskih bark vojskoval, cesarskim barkam pomagal itd. Mornarji takih bark prejmejo še poverh 500 do 2000 gold. za darilo.

* Katoliško društvo je cesarju sledeče zahvalno pismo poslalo:

„Vaše veličanstvo! Z čutam naj globokejše zahvale, z veseljem upam velike, blišče prihodnosti za deržavo se bližamo prestolu Vašiga veličanstva. Vi ste po kratkem vladanju spomina vredne spriče pravičnosti, deržavne modrosti pokazali, ker je vstavna vlada Vašiga veličanstva katoliški cerkvi tisto svobodo in pravico spet podelila, ktera ji je pred 80 letmi vzeta bila. Ko vlada Vašiga veličanstva z tem svitlost in moč cerkve spet ponovi, ki je v naj bolj nevarnih časih za pravico in svobodo narodov in vladarjev stala, vidimo v tem gotovo poročstvo za to, kar se cerkev od Vašiga veličanstva upa, in zraven tudi tiste vstavne svobode, s katero je Vaše veličanstvo pri vstopu avstrijske narode osrečilo. Vaše veličanstvo je s tem delam v sercu milijonov zvestih podložnih neminljiv spominek ljubezni postavilo, kroni pa slavo modrosti, moči in svobodnosti za vedne čase zagotovilo. Z globokim spoštovanjem v imenu katoliškiga društva odbor Vašimu veličanstvu udan in pokoren.

Dunaj 1. maja 1850.

* Od 19. maja ni nobeno telegrafiško naznanilo iz Pariza prišlo. V Frankobrodu so zbrani pooblastenci pod predsedništvam Avstrije že prvo sejo imeli in so sklenili centralno vlado postaviti.

Horvaška. Zagrebški škof je dovolil gospodu učitelju Stefanu Iliaseviču bogoslovcam 4. leta katehetiko v narodnem jeziku prednašati. Zavolj tega je učitelj tudi v ta namen knigo izdal pod naslovom „Oberka malenik“ po kateri prednaša.

Serbska. V „Grazer Ztg.“ se piše iz vojvodine: Kdor naših zadev dobro ne pozna, mora verjeti, ker se vedno toliko v časopisih od sovražstva Serbov, Madjarov in Nemcov piše, de v vednem boju živimo. Res je, de je bil nekdanj hud prepir, in posebno so Serbi in Madjari Nemce krivo gledali, ki so bili dosti nespametni, se Madjaram v roke vreči, ali sicer ne sovražita ta dva naroda Nemcov na tako vižo, kakor nekteri časopisi vpijejo in podpihovavci terdijo. En tak je bil te dni od Serbov vjet in v Temešvar v terdnjavo zapert. Ta človek je Serbe in Madjare podpihoval, de naj Nemce v Banatu in vojvodini napadejo in jih pomore. Ko jim je na srečno prihodnjost kazal, ktera bosniške vstajnike čaka, in begajoči Bosnijaki v stanju, ki je žalovanja vreden, čez mejo prihajajo, in svojim bratom, dobroserčnim Serbam svoj stan tako živo popisujejo, de so Serbi, ki so videli, s kom imajo opraviti, podpihovavca prijeli in ga gosposki izročili. On pa ima še od sreče govoriti, ker že so Nemci zvedili, de jim hoče grob skopati. Oni bi bili hudo z njim ravnali. Pravijo, de se ropar Rozsa Sandor, z svojo trumo, kteriga so pri Szegedinu spodili, vojvodini bliža, in vojake dobre priprave delajo, de ga bodo zamogli lepo sprejeti. — Z žendarmerijo gre zelo počasi; Madjari in Serbi nimajo veselja za ta stan.

Pretečene dni smo merzlo vreme imeli, ki je terti in sadonosnemu drevju mnogo škodovalo. Žito pa je skorej povsod čudo lepo; pa zavolj vojske se ni moglo povsod polje obsejati.

* V „Jugoslavenske novine“ se piše, de je bila serbska vojvodina na predlog začasne vlade v 8 okrogov razdeljena: 1. v rumškiga, 2. novosadškiga, 3. somborsčkiga, 4. bečkiga, 5. kikindaškiga, 6. bečkereškiga, 7. modoškiga in 8. veršečkiga. Pervi obseže 73, drugi

24, tretji 9, četerti 6, peti 37, šesti 24, sedmi 28 in osmi 17 sosesk.

Česka. Tisti doveršeni pravdoslovci, ki hočejo spraševanja v českem jeziku opraviti, morajo za to dovoljenje prošnjo vložiti, ker je posebna komisija za take postavljena. — Prihodnji teden se bodo novi sodniški vradniki na svoje odločene mesta podali.

Galicia. Srejsko svetovavstvo v Lvovu je svoje posvetovanja dokončalo in kaj marljivo svoje dela opravljalo. Osnova se je sedaj na Dunaju stanuvajočimu deželnimu poglavarju poslala, ki se bo ministerstvu predložila. Tudi so se že zaupni možje, ki bodo pri posvetovanju pričujoči, Dr. Blumenfeld, Dr. Czajkowski, mestnjan in kupec Feliks Eranke, Dr. Raczynski in Dr. Wilczynski na Dunaj podali. Tedaj je upati, de se bodo srejske postave v Lvovu kmalo vstanovile.

Tuje dežele.

Nemška. Knezi, ki se v Berolinu posvetujejo, se nič prav ne morejo zastopiti. V zbor v Frankobrod bodo poslance poslali.

Laška. Poveljnik francoske armade v Rimu, general Gemeau je v Rim prišel.

Gerska. Piše se iz Gerskiga, de je kupčija, ki je tako dolgo medlela, spet zelo oživela. Sto morskih roparjev je mestice Mandolia napadlo in obropalo, drugi roparji pa Marci-u žugajo.

* „Courier d' Athenes“ naznani, de se je major Pana, mirarh v Arkadii, de bi bil nekiga roparja zasačil, za kteriga je plačilo razpisano, na naglama na otok Dragoneri, ki v oblasti jonske deržave stoji, podal z oboroženo desno. Ministerstvo je majorja k opravičenju v Aten poklicalo. Ta prilika bi znala spet kake zmešnjave napraviti.

* Časopis „Times“ od gerskih zadev in ravnanja lord Palmerstona takole govori:

Končanje razpora med angleško vlado in gerskim kraljestvom s kakoršnimi si bodi pogoji in sredstvi, ko so 4 mesci z žuganjem in poravnovanjem pretekli, ki so bili ravno tako škodljivi za gersko kraljestvo kakor sramotni za Angličane, je prigodek, kteriga z veseljem zaslišimo. Naj hujsi je na vsako vižo preteklo, in zdaj leži na angleškem ljudstvu ravnanje opravnikov v tej reči presoditi. Pa ta prepir, kakor se je z silo začel, ravno tako sramotno se je tudi končal. V pretečenem tednu, in še potem, ko so zadnje poročila v Athen poslane bile, so ministerski časopisi povelje dobili, z noviga zagotoviti, de se bo vse dobro poravnalo, ker je zato baron Gros poslan. Našimu mnenju, de se Gros in Wyse zavolj pičlih poročil ne bosta razumela, se je zoper govorilo, temu oporeku postavimo izid nasproti. Odkritoserčnimu in marljivomu prizadetju francoskiga pooblastenca, ki je, kakor menimo ojstro po sporočilih francoske vlade delal, je bila gospodu Wysetu pot zaperta, v kateri koli reči, ktero je baron Gros priporočil, po nestranskem preiskovanju pristopiti.

Razsojevavec, kteriga mnenje je lord Palmerston sam poterdil — ki je bil zares v Aten zato poslan, britansko vlado iz zmedene lege rešiti — in ki je bil po besedah lord Palmerstona dolžen, se z resnico v tej reči soznati, kar je z spoznano pravico storil, se je proti znesku tirjatve izrekel, kteriga je bilo admiralu Parkerju naloženo tirjati. Po večkratnem poskusu, ki je bil brez dvombe od obeh strani resničen, gnjusno potrebo odverniti, tirjatve, ki so se pri preiskovanju posameznih zadev vedno bolj nesramne pokazale, samo silo rabiti, je bil pogovor naenkrat pretergan. Spet je bila sila rabljena, in sila je vladala. Gerske barkostaje so bile z noviga zaperte, in kakor naše naznanila pravijo, se

je žugalo Pirej bombardirati, in ni se čuditi, de se je gerška vlada takimu žuganju, na kteriga se je novo sovražtvo pričelo, podvergla. Ako bi se bila ta reč z silo poravnala, bi bilo brez dvombe angleško močnejši brodovje kakor tisto, ki je Napoleona na Nilu zmagalo, vsak opor Gerkov vničilo. Pri vsem se ni nič prigodilo, kar bi bilo pravico, ki je gerško kraljestvo varovala ali pravičnost opora zoper tako tirjanje potreslo; gerška vlada se je sili vdala po štirmesečnem oporu, med katerim časom ne moremo gerškemu kralju nepremakljivosti in gerškemu ljudstvu domoljubnosti odreči.

Zdi se, de je lord Palmerston zadobil, kar je želim. Naj on don Pacifiku zaklade da, ktere opotočna sreča njemu brezsracomtnimu lažniku daje. On je juda na stroške dostojnosti svoje dežele bogatiga storil. Naj se baha, de je Francosko, ediniga zaveznika vkanil. Ako bi bila dobra reč, — bi bile tirjatve pravične — in ako bi se bile naravnost od kake vlade tirjale, bi se bili žuganju, s kterim so se tirjale, čudili; pa velika prenapetost tirjatev nosi od začetka do konca na čelu pečat sramote in hudobije, in pogum, s kterim so se podpirale, ni manj smešen kakor tirjatve same, ako premislimo, zakaj se je toliko vpilo, in kako slaba je država, zoper ktero se je tako močno brodovje postavilo.

Od začetka te reči je lord Palmerstonu dobro teklo, ker so druge vlade z družimi važnimi rečmi dovolj imele opraviti. Zdaj pa, ko se je ta reč že sklenila, je primerno, de se mnenje dežele popolnoma izreče v očitnih časopisih, in dokler se to ne zgodi, smo prepričani, de bo Evropa, akoravno so se na Gerškem sklepi storili, čez nas sodila.

Turška. V Bagdadu se je vstaja vnela, pa po pogovoru se je mesto brez boja podalo.

* C. k. poslanec Stürmer je Sultanu pismo od avstrijskiga kabineta izročil.

Francoska. Mnogo Francozov je narodnimu zboru sledečo prošnjo predložilo:

Deržavljeni, zastopniki naroda! Osnova za postavu, ki vladi v svojem bistvenem obstoju, pravici v svojem svetišu, redu v glavnih pogojih žuga, je vašimu posvetovanju predložena. Naznačen namen te osnove je omejenje števila volivcov. On je tedaj težka prelomitev občne volitne pravice, in ker je vstava, republika, vse, kar sedaj obstoji, izvir občne volitne pravice, tedaj on z enim maham republiko, studenec oblasti, temelj resnice; in celo človeško družbo napade. Varujte se, deržavljeni, zastopniki naroda tako odgovornost prevzeti! Nobena reč vam pravice ne da, delavnemu človeku, ki se mora po svetu truditi, de svoj kruh zasluži, svojo pravico vzeti. Pravičen, koristen človek, deržavljan kakor vsak med vami, bi zgubil pravico deržavljana zato, ker mu njegovo delo, to je, pogoj njegoviga obstoja ne dopusti tri leta v enem in ravno tistem kraju živeti. Mnogo Francozov bi to zadelo. Mi se oberremo na čut pravičnosti: je mar to dostojno in pravično? je mar to občinska pravica glasovanja kakor postava tirja? Osnovi postave pa še ni zadosti deržavljan v dva razreda razločiti; v tiste, ki stanovitno na enem kraju stanujejo in v tiste, ki nimajo stanovitniga stanovanja; ona tudi razpertijo med gospodi in delavci budi; ona z žalanjem občinske pravice glasovanja tudi enakopravnost žali. Na ktero potrebo se tako ravnanje opera? Ako je bila občinska pravica glasovanja tako slaba, bi se bilo moglo reči, ko jih je več kot 5 milijonov za predsednika republike glasovalo, ko so bili udi narodniga zbora zvoljeni. Pomanjkljivosti so se še le sostavljavcam nove volitvine postave po volitvah v Parizu pokazale. Od tod ni občinska pravica glasovanja prav imela, akoravno ni nikdar z večim redam, miram in dostojnostjo

ravnala, ker je duh brezpostavnosti pregnala, ki nov potres pripravlja. Na vas leži, deržavljeni, zastopniki naroda od naše domovine te nove težave odverniti. Vaša modrost bo vse nevarnosti, ki nam o tej zadevi žugajo, preudarila, vaša stanovitnost jih bo odvernila. Ako bi pa nas, kar ne verjamemo, vaša modrost in stanovitnost ne uslišala, bomo zaupali na modrost in stanovitnost ljudstva. Zoper pravico ni pravice.

* Gerški opravniki v Parizu je predsedniku republike lastnoročno pismo gerškiga kralja Otona podal, v kterem se zahvali za francosko posredovanje, in vzroke napelje, ki so ga napeljali de je odjenjal.

* Telegrafiško naznanilo pove iz Pariza, de je bil francoski poslanec iz Londona poklican, ker se francoska vlada v gerških zadevah ni Angličanam po volji izrekla. V Parizu se bo kakor pravijo obsedni stan pričel.

* Iz več krajev se sliši, de so se socialisti začeli puntati. V Varilhesu so žendarmi razsajavce po ulicah razpodili, 14 vodjev so zaperli, narodni straži orožje pobrali in mir spet ustanovili. V Thuiru je derhal okrog vpila, živila socialna republika! živila glavosekavnica! Smert bogatim! Smert sodnikom!

* Minister zunajnih zadev je v seji 16. maja narodni zbor tako le nagovoril: „Zadnje seboto sim vam žalostne in nepričakovane novice iz Gerškiga naznanil. Vlada je za svojo dolžnost spoznala Angličane poprašati zavolj takiga ravnanja. Odgovor ni bil tak, kakoršnjiga smo smeli po vsi pravici tirjati. Predsednik republike je na predlog ministerskiga svetovavstva našiga poslanca iz Londona poklical. (Trikratna pohvala). De zboru naznanim, zakaj smo bili k takimu ravnanju primorani, menim, de je potreba, de popred pismo, kteriga sim poslancu pisal, vam preberem.“ Minister prebere pismo; v njem stoji, de je francoska vlada le zavolj mirnih namenov posredovanje med angleškimi in gerškimi razpertijami prevzela. Obljubili so za ta čas sovražne sredstva opustiti. Ta obljuba se pa ni spolnila. Torej ima francoski poslanec prepis tega pisma lord Palmerstonu izročiti in London zapustiti. (Pohvala.) Minister dalje govori: „Vse to reč zadevajoče pisma na mizo v zbornico položim, de jih zbor prebere. Brez dvombe bo zbor skenil, de se popred, kakor se zbor v vsem osvedoči, o teh rečeh ne moremo pogovarjati. Ta nepričakovani prelom diplomatskih zadev je naenkrat gromonoseče oblake razpodil, ki so nad Parizam viseli in ravno 15. je vihra žugala.“

* Francoska vlada je ukazala v barkostajih se za vojsko pripraviti. Kralj belgiški je posredstvo med Angličani in Francozi prevzel.

Kitajska. Naj novejši novice pravijo, de je kitajski cesar Taoukwang umrl. Prepričani, ki se je na cesarskem dvoru vnel, je njegovo smert pospešil. Njemu sledi njegov 19 let star sin, ki se bo Sze-Hing imenoval.

Razne naznanila.

— V nedeljo sta bila gosp. ministra Schwarzenberg in Schmerling v Ljubljani, ki sta iz Tersta na Dunaj šla.

— V nedeljo so pokopali mlado hčerko gospoda prof. Kersnika, gospodično Leopoldino, ki je v 17. letu svoje starosti za pljučno boleznijo umrla. Pogrebcev je bilo zelo veliko, vroče solze so lile in mili jok se je čul, ker umrla je svojo domovino iz celiga serca ljubila in se je v slovenskih igrah v ljubljanskem gledišu posebno dobro obnašala.

— V saboto so prišle češnje iz Vipave v Ljubljano. Letašnje leto smo jih pozno dobili.

— Pretekli teden je gospod Andrej Fleiš-

man v ljubljanski živinozdravilski šoli začel poduk rastlinoznanstva prednašati.

— Iz Českiga se sliši, de je tam kolera spet hujši. Od 1. aprila do 10. maja se je v 26 raznih krajih prikazala.

— Sliši se, de bodo kmalo gledišne postave na svitlo prišle.

— Od vsih strani sardinski škofi pišejo, de so edinih misel z pastirskem listam turinskiga nadškofa, ki je še v ječi.

— Benečansko kupčevavsko društvo se bo razšlo, 10. julija bo imelo velki zbor.

— V avstrijskem cesarstvu je bilo razun Ogerskiga in lombardo-beneškiga kraljestva v l. 1848 152,240 porok, v letu 1847 pa 128,389. Rojenih je bilo v letu 1848 571,778, v letu 1847 pa 635,342; nezakonskih je bilo v letu 1848 75,131, v letu 1847 pa 85,029 rojenih. Umerlo jih je v letu 1848 721,927, v letu 1847 pa 782,144; v letu 1849 je pa bilo 571,778 rojenih, in umerlo jih je 721,727.

— Častniki pripovedujejo, de ni res, de bi bil d'Aspre umerl; bil je zares zelo bolan, al zdaj je, kakor pravijo, že spet zdrav, in že na sprehod jaha.

— Osnova jugoslovanskiga zgodovinskiga društva je že na svitlo prišla.

— Posadka v Parizu šteje 145,000 mož. Tako zelo se že francoska vlada prekucije boji, ki je gotovo na pragu.

— Znani vodja slovaških prostovoljcev je bil v Pestu za pastora evangelske občine zvoljen.

— Slavni Aleksander Humbold je 9. maja v 72. letu svoje starosti umerl.

— V Varšavi in nje okolici je bilo 141 oseb zapertih, ker so se vdeležile skrivne zakletbe, ki je bila že mesca januarja v Petrogradu ovohana.

— Pripoveduje se, de je avstrijski cesar bavarskimu kralju in kraljeviču Leopoldu red zlatiga runa poslal.

— Iz Tirolskiga je prišla na cesarja prošnja, de bi tudi zanaprej nekatolčanam prepovedal očitno božjo službo opravljati.

— Serbski patrijarh misli v Toplice v Mehadijo iti, in se potem na Dunaj podati.

— Iz Sromelj na spodnjem Stajerskem zveemo de je bila v saboto 18. tega mesca od pol dveh do štirih popoldne strašna huda ura. Od horvaškiga so se privlekli hudi oblaki, začelo je treskati eno na drugo in dež z debelo točo namešan je silno lil. Potoki so tako hudo narastli, de so pohištva poderali. Pet ljudi in veliko živine je potonilo; dve ženi ste boje v hiši za pečjo, kamor so bile pred povodnjo pribežale, v vodi smert storile. Ta huda ura je naj bolj divjala okoli Pišeca, Brezic, Sromelj in Vidma na Stajerskem in okoli Kerškiga na Krajnskem. — Ravno to uro je tudi pri nas okoli Ljubljane hudo vreme s točo bilo, ki se je bilo od Dolenskiga privleklo, in je bilo gotovo z unim na štajerskem sklenjeno.

— Njegovo veličanstvo so večeraj na Dunaju v kolodvoru civilne in vojaške oblasti slovesno sprejeli.

— Na Dunaju misli društvo na delnice (akcie) neprestano umetniško razstavo napraviti in je že ministra uka prosilo, de bi jim prostor odkazal, v kterem bi imenovano društvo razstavo napravilo.

— Tudi na Ogerskem je bil 16. maja potres; tode ne tako hud, kakor se je od drugih krajev slišalo.

— Sliši se, de se bo saksonski kralj v Varšavo na knežki zbor podal, kteriga vodja bo ruski cesar.

— Redemtoristi, ki so mogli v letu 1848 mesca marca samostan zapustiti, ki se je potem za špital porabil, tirjajo sedaj svojo lastnino spet, ali pa namest nje 220,000 gl.

LEPOZNANSKI LIST.

Kraljevič Marko

iz serbskih narodnih pesem.

(Dalje.)

Markova mati, koje nam pesem ne more dovolj prehvaliti zavalj njene ljubeznjivosti, njene skerbne izreje in njene pobožnosti, je v serce svojega sina tiste blage občutke vcepila, ki so ga v poznejih letih pri vsih njegovih činih vodili.

Uki te preljubeznive matere ga niso nikdar in nikir popustili. Od detinstva se je orožja vadi. Gojko stric, verli junak, ga je še otroka k sebi na konja jemal, ž njim igrajoč po planjavi.

Božje nauke ga je pope Nedelko, spovednik Cara samega, učil; pope je dečka prav ljubil, torej ga ni samo kersanstva ampak tudi branja in pisanja vadi, pravil mu je zgodovino minulih vremen, pa komu in kaj junaškega se je zgodilo, mu razlagal postave carstva, mu izročil mnogo skrivnost, ga uril starosvete knjige čitati. Gnana od uka žeje in po nagibu veliko skusiti, je Marko tudi ptuje zemlje obhodil, in v solah si marsikako vednost pridobil; pope je svojega učenca kmalo premodrega mladega junaka zval in ga na dvoru Cara priporočil. Car vzame Marka k sebi ter mu mosto pisarja in tajnega svetovavca izroči. Ta izreja je gotovi uzrok zgodnega razpada med Markom in očetom. Marko gorkolubijoči sin, zvesti prijatelj, hvaležni učenec, hrabri junak, ki mu je ptuja zvižaća in goljuha.

Jer se Marko ne boji nikoga
Razma jednog Bog istinoga

(Uroši Mrljavčevići Pes. 34. stih. 82—83.)

je le teško, globoko ranjen očetova dela in prekanjenosti zeri. V Vukašinu je mogel nepravice, samopridnega kralja zaničevati, toda ni smel jenjati v njem svojega očeta ljubiti; pokazal je tudi dovolj kako na tanjko mu je ti razloček znan bil. Vukašin je sina čerčil, ker se mu je celi svet čudil; se ga je bal, ker ga je modrega svetovavca starega Cara spoznal, in ni nobene priložnosti zamudil ga nepokoja in zločinstva tožiti. Še na smertni postelji Cara, ko je bil Vikašin varh in začasni vladar serbske izvoljen, se je bal, da bi njegov sin od Cara kake imenitne službe ne prejel. Ker bi bilo to njegovo pot gradilo je opomnul Cara:

Mili kume srpski car — Stjepane!
Nije zame tvoja carevina,
Ja ne mogu kume carovati;
Jer ja imam sina samovoljna,
Sina moga Kraljeviča Marka
Kudgodj ide nikoga ne pita
Gdegodj s jedne svudje pije vino
A sve radi kakvu da ogradi.

(Smrt Dušanova, št. pesm. 33. stih. 41—48.)

Marko, kojega razum majke, ktero je neizmerno ljubil nič ni na dom vezalo, se je z vinom, z iskanjem nevarnost in s prijatli čas kratil. Konj, ako ravno ne krilat, kakor konj uca Momčila, vundar unemu na moči in umnosti kos, šarac, je bil njega nerazločljivi tovarš. Ž njim deli Marko jed in vino, ti čuje kadar Marko spi, pazi na sovražnike kadar Marko rujno vino pije, koplje zemljo kadar nevarnost preti, bije s kopitom sovražne kobile v rebra in jim brani skozi vrata kerčme. Ž njim ze meni Marko kadar se v boj ravna, njemu toži kadar mu nevolja serce stiska; z njim jezdi v planino k vilam, se ž njimi bojevati in potem se ž njimi posestrimit.

Vino Marko preveč ljubi, pije ga brez vse mere, nihče ga v tej reči ne prekosi, prigodi se mu v času, da se mu nasledki nezmernosti poznajo. Kadar prijatle obiskuje, ter se njih gradovom bliža in hlapci vrata odpro, mu nasproti seči, jih gospodarji večkrat svare, ne preblizo Kraljeviča iti, utegnul bi preveč vijen jih v nesrečo pripraviti. Nikdar ne gre Marko v boj, nikdar na daljo pot, brez da bi bil na desno stran šarca meh vina privezal. Ta meh je navadno tako težak, da mora junak na levo stran konja siloviti buzdovan privezati, da konja meh na desno stran ne vleče. Tako ide od prijatla, do prijatla, se povsod gosti, jaha ž njimi sem tertje po deželi in jim večkrat prijaznost s svojo ramo kakor z gostoljubjem verne.

V volitvi prijatlov je Marko zberljiv. Le

junaško ravnorodnost, hrabrost z blagim sercom sparjeno vselej izvoli. Čudno je, kar narod od tega, o srečanju Kraljeviča Marka z begom Konstantinom poje. Ta povabi Marka na praznik svetega Demetrija:

Pa da vidiš časti i poštenja
A i lepa, brate, dočekanja
J gospodske djakonije redom.

(Marko i Konstavin beg. Pes. 50. stih. 8—10.)

Marko pa mu odgovori: Ne hvali se, beži! s dočekanjem (postrežbo). Ko sim jesen na Demetrovi dan memo dvora svojega jezdit, sim vidil kako goste ti sprejemlješ. Vidil sim tri nečloveštva. Pervo je bilo, da sti prišle dve sirotici sti te prosila, kruha, vina, pa žejni in lačni si odpodil. Meni sta se smilila, sim peljal niju v kerčmo, nasitel in oblekel, v svilo in skerlat, poslal nazaj sim sirotici, viditi kako jih čes sprejeti; podal njima roko si niju peljal v hišo, posadil k mizi in si rekel: „Jejta in pita zlahitna gosposka sina!“ Drugo je bilo, da si stare goste, ki so slabje obleko imeli nižej posadil od mladih lepo oblečenih.

Tretje je, da imaš očeta in mater, in vundar ni bilo nobenega pri mizi, da bi pervo kupo spraznuli stariši in blagoslov izgovorili!

Nar ljubši prijatelj Markov, duša njegove duše, serce njegovega serca, ki ga objemlje in ljubi, kadar tudi štric jahata, je Miloš Obilič, nar bolj zahodnim vitezom podoben značaj, v serbskih pesnih; enako lepi ljubeznjiv in hraber in blag. Kadar jezdit po lepi planini, visoko neseta ubojiti kopji;

Jedan drugom belo lice ljubi,
Od milosti do dva pobratima;

(Marko i vila št. pes. 38. stih. 7. 8.)

potem Marko reče:

A moj brate, vojvoda Milošu!
Teško me je sanak obras,
Pevaj brate, te me razgovaraj!*)

(Ravno tam stih. 11—12.)

Miloš pa povsod peti ne sme; nar manje pa v Miroča planini. Njegova pesem Vile za sabo čara, ktere se potem ž njim v petju skušajo; ker morajo spoznati da Miloševega carskega gerla ne le samo ljudje, ampak tudi Vile ne prekosijo, mu prepovedo, o nevarnosti življenja, petja ogibati se. Še le sinoč je Miloš z Vilo Ravijojlo mnogo vina pil, z Ravijojlo gospodarico Miroč-planine, ko jo je bil v petju zmagal, ter ji obljubil, v planini nikdar več pevati. Marko pa mu veleva, za Vilo ne marati:

Pevaj brate, ti se ne boj vile
Dak je mene Kraljeviča Marka
I mojega vitovita šarca,
I mojega šestopera zlata.

(Ravno tam stih. 24—27.)

Miloš peva;

Od svi naši bolji i stariji,
Kako j' koji držo kraljevino,
Po čistitój po Mačedoniji,
Kako sebe ima zadužbinu**)

(Stih. 30—33.)

Ko Miloš poje, Marko zaspi, Vila Ravijojla, se spet skuša ž njim v petju, večranjo sramoto izbrisati; toda zastoj. Jezna zgrabi lok, vstreli dve pušici, eno v gerlo Miloša, drugo verže v serce junaško. Marka toževanje Miloševo zbudi; ko ga vidi ranjenega, se v sedlu vterdi, nagovori šarca, kakor nikdar pred ne potlejš; veljalo je nar ljubšega prijatla rešiti:

Jao šaro, moje desno krilo,
Dostigni mu Vilu Ravijojlu,
Čistim ču te srebrom potkovati,
Čistim srebrom i žeženim zlatom,
Pokriču te svilom do kolena,
Od kolena kite do kopita;
Grivu ču ti izmešati zlatom,
I podkitit sitnijem biserom;
Ako li mi ne dostignes (doideš) Vile
Oba ču ti oka izvaditi,
Sve četiri noge podlomiti,
Pa ču t' ovde tako ostaviti
Te se tuči od jele do jele
K'o ja Marko bez mog pobratima.

(Stih. 56—69.)

*) glej lantsko Slovenijo list. 78 in 79.

**) zadužbina (Stiftung) kar si kdo vtlemelji zadušo, glej lantsko Slovenijo list. 78.

in steče v planino, vilo iskat. Ta beži od prepada do prepada, Marko jo doide. Iz pod neba jo verže težki buzdovan, jo prisili, ne le bilja iskat in ozdraviti pevca, ampak tudi obljubiti Miloša zavoljo gerla več ne preganjati. Strah pred Markovim buzdovanom in sarcom napolni vse planine; Miloša carsko gerlo je lepše kakor prej.

Razun Miloša Obiliča od Pocerje, so bili tudi Relja od Pazarja, Toplica Milane, Kusančić Ivane in Usupčić Pavle med prijatli Markovimi. Ž njimi hodi okrog, z njimi snubi; oni vsi bi bili v mnogoteri nevarnosti poginuli, ako bi jih Marko ne bil rešil. Marko nikdar prepira, boja ne išče, še ogiblje se niju, marsikej poterpi, preden orožje zgrabi. Ponevedoma je ljudstvo to lastnost slavjanskega naroda v značaj Kraljeviča vpledlo. Kadar pa orožje zgrabi, mu velja al smert ali zmaga. Zato se vsi prijatli le nanj obračajo, še clo mogočniki, ki imajo silovite sovražnike skušajo njega zase pridobiti. Marko vsacega česti, kdor je v resnici junak, in le v tem slave išče, da junake zmaga. Priložnost imamo viditi da v času Marko koga višje ceni, od samega sebe. Tak je bil med družimi Bogdan Ljutica, jezni knez Bulgarije in gospodar te dežele pod Dušanom. Ti je imel na primorji krasne vinograde, in ni terpel da bi bil kdo kaj tertja poškoval. Marka samega je bil nekidan šarac komej nevarnosti odnesel; čez sedem let, ko je z Reljem od Pazarja in z Milošem od Pocerja spet skozi vinograd jezdit, je niju resno svaril take lahko-mišlenosti:

Prodj se Relja, grozna vinograda,
Da ti znadeš, čij su vinogradi
Daleko bi konja obgonio.

(Marko i Ljutica Bogdan pes. 39. stih. 12—14.)

Še pripoveduje Marko kaj se mu je pred sedmimi leti tukaj zgodilo, kar se na planjavi dvigne oblak prahu, prihaja zmirom veči in veči in se proti vinogradu premiče.

Divji Bogdan je; žnjim dvanajst vojvodov. Marko svetije v beg podati se, ker bo neogibljivega boja izhod gotova smert vsih treh. Pesmi Markotu večkrat puste tako malo v svojo moč zaupati. Ta nezaupljivost pomnoži nevarnost in poveleča zmago. Sadaj je precej v resnici mislil. Tudi ni hotel pred Dušana omadežvan s kervjo, zavolj dveh al treh tert prelito, stopiti. Prijatli od bega nečo nič vediti:

Pobratime, Kraljeviču Marko
Danas misli i govore ljudi,
Da tri bolja ne ima junaka,
Od nas, ove tri srpske vojvode;
Bolje nam je sva tri poginuti
Neg sramotno danas pohjegnuti.

(Pesem 39. stih. 51—57.)

Marko se mora v boj podati, in — Marko je zopet stari junak:

Čujete li, do dva pobratima!
A vi hod'te, da jih dijelimo;
Il' volite na sama Bogdana
Il' njegovih dvanacet vojvoda?

(P. 39. stih. 59—62.)

(Dalje sledi.)

Naznanilo in povabilo.

Prihodnjo nedeljo 26. dan t. m. ob 10. do- poldne je zbor deležnikov (akcionarjev) slo- venskiga glediša, v katerim se imajo postave in začetek glediša vstanoviti.

Vsi gosp. deležniki so tedaj povabljeni na strelišče (Schiesstadt) gotovo priti, de se bojo postave določile in potem plačevanje delnic ali akcij pričelo.

Odbor deležnikov slov. glediša.

Telegrafiško kurzno naznanilo deržavnih pisem 22. Velkiga travna 1850.

Deržavne dolžne pisma po	5	od 100 (v srebru)	92%
" "	4 1/2	" "	80%
" "	4	" "	" "
" "	3	" "	53

Obligacioni avstrijskih pod in nad Anizo, českih, moravskih, silezkih, štajarskih, kroških, krajnskkih, goriskkih in dunajske višje kamorne urad-				
nije.	po 3	od 100	—	gld.
	2 1/2	" "	—	"
	2 1/4	" "	—	"
	2	" "	—	40 "
	1 3/4	" "	—	"

Dnarna cena 22. Velk. travna 1850.

Cesarskih cekinov agio (od 100 gold.)	27 1/2 gld.
Srebra	19 "